

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu **CZ. 1. 07/1. 5. 00/34. 0527**
Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Poruchy psychických stavů.

Autor materiálu: Mgr. Veronika Plecerová

Datum vytvoření: 10. 02. 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Psychologie, 2. ročník

Sada: PS4

Číslo DUM: 20

Tematická oblast: Obecná psychologie

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 05. 04. 2013

Ověřující učitel: Mgr. V. Plecerová

Třída: ZLY2

Popis způsobu použití materiálu ve výuce: Výuková elektronická prezentace slouží jako podpůrná a názorná pomůcka výkladu učitele. Seznamuje žáky s poruchami psychických stavů. Materiál obsahuje zpětnou vazbu ověřující pochopení nové látky v podobě snímku s otázkami k opakování tématu.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropských sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poruchy psychických stavů

Pozornost

➤ Poruchy pozornosti.

- **Roztržitost** - neschopnost soustředit (porušená koncentrace) pozornost na to, co je v daném okamžiku důležité.
- **Rozptýlená pozornost** - neschopnost soustředit (porušená koncentrace) a udržet (porušená tenacita) pozornost na podnětu.

- **Hyperprosexie** - zvýšení pozornosti, zejména její koncentrace, pozornost je většinou upřena na nějaký podnět, myšlenku, často bývá spojena se sebepozorováním.
- **Hypoprosexie** - snížená pozornost, např. při velkém fyzickém nebo psychickém úsilí, může být i nebezpečná např. při řízení motorových vozidel.
- **Aprosexie** - pozornost je zcela vymizelá, člověk není schopen se na nic soustředit.

- **ADHD** (attention deficit hyperactivity disorder) - porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou.
- **ADD** (attention deficit disorder) - porucha pozornosti bez hyperaktivity.

Obr. 1

Emoce

➤ Poruchy struktury emocí.

- **Emoční labilita** – náhlé střídání emocí (vratkost, kolísavost, nepevnost, nestálost).
- **Emoční inkontinence** – větší stupeň emoční lability. Nestálost a neschopnost udržet emoce v jednom směru.
- **Emoční tenacita** – dlouhé přetrvávání emocí – opak emoční lability.

- **Emoční ambivalence** – současně jsou přítomné kladné i záporné emoce (rozpornost, dvouznačnost, dilema; buď současně, nebo později pocítíme dva protichůdné city – milujeme a nenávidíme zároveň).
- **Emoční oploštělost** – jedinec nedokáže dostatečně prožívat emoce (nevýraznost, neúčast, lhostejnost).
- **Apatie** - pokles nebo úplné vymizení citového zájmu o okolí.

- **Idiosynkrasie** – emoční přecitlivělost a odpor vůči různým vjemům a situacím (pilování, pohled na krev, škrábání příborem po talíři...)
- **Alexitymie** - neschopnost nebo obtížnost rozumět vlastním emocím.
- **Paratymie** (paradoxní emoce) – emoce nejsou přiměřené aktuálnímu podnětu kvalitou ani kvantitou, (jedinec se tváří plačtivě při veselé náladě, nebo se směje, přestože je mu smutno a úzko (**paramimie**)).

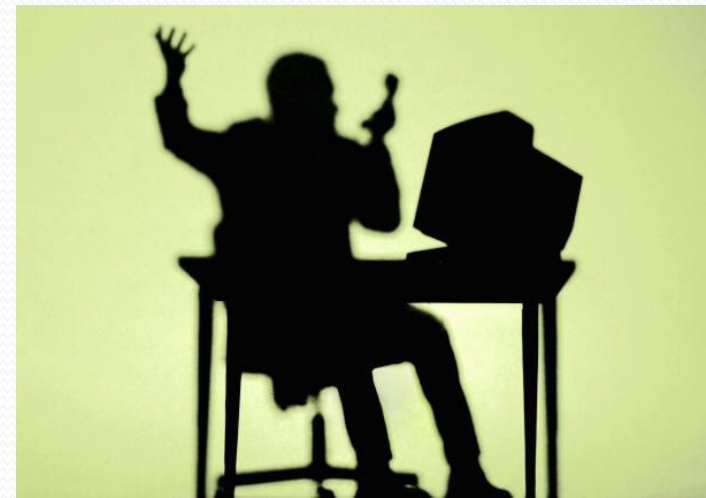
- **Emoční inkongruence** – prožívání a projev neodpovídá myšlenkovému obsahu, (jedinec nezaujatě líčí hrůzné prožitky – důležitý příznak schizofrenie).

Obr. 2

- **Citové reakce - poruchy afektu.**
- **Afekt** = intenzivní emoce, která vzniká rychle, prudce po působícím podnětu a má konkrétní zaměření.
- **Afekt nezvládnutý** – jedinec není schopen v dostatečné míře ovládnout své chování. Není zde porucha vědomí, ani amnézie.

Obr. 4

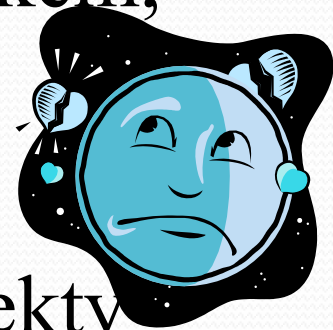

- **Patický afekt** – vyšší intenzita, trvání, na jeho vrcholu dochází ke krátkodobé poruše vědomí, po jeho odeznění je na období vrcholu amnézie, zpravidla končí spánkem, únavou, vyčerpáním. V tomto stavu se může člověk dopustit i násilného činu (např. zabití), který si nebude uvědomovat, ani pamatovat. Sklon k takovým projevům bývá posilován užitím alkoholu nebo drog.

➤ Citové stavy - poruchy nálady.

- **Nálada** = déletrvající pohotovost k emočním reakcím určitého směru.
- **Patologická nálada** bývá intenzivnější a vyhraněnější než standardní emoční ladění. Bývá rovněž trvalejší a nelze ji ovlivnit psychogenním způsobem (např. vymlouváním). Taková nálada rovněž nepříznivě ovlivňuje jednání lidí.

- **Depresivní nálada** - vyznačuje se smutkem, stísněností, zamlklostí, uzavřeností.
- **Melancholická nálada** – vyznačuje se vystupňovaným smutkem, plačtivostí, afekty pláče, sebeobviňováním.
- **Manická nálada**, - vyznačuje se optimismem, veselostí, rozjařeností, smíchem, žertováním, živou motorikou, nepřiměřenou aktivací.

Obr. 5

Obr. 6

- **Euforická nálada** - vyznačuje se spokojeností, blažeností, veselostí, není motorický neklid.
- **Anxiózní, úzkostná nálada** - vyznačuje se nepřiměřenými obavami, plachostí, vyděšeností z nějakého, přesně neurčeného ohrožení, celkově zvýšeným napětím.
- **Apatická nálada** - vyznačuje se typickou celkovou vyhaslostí, lhostejností a nezájmem o cokoliv.

- **Averze** – citový odpor k činnosti, který brání se jí věnovat.
- **Fobie** – patologický strach, konkrétní, specifické situace, objektu nebo činnosti. Fobie není jedinec schopen potlačit vlastní vůlí, i když si je uvědomuje jako bezdůvodné pocity, ke kterým má kritický postoj.

Obr. 7

➤ Citové vztahy – poruchy.

- **Patická vášně** – intenzivní, jedince ovládající vášně, při které je schopen nepromyšlených i trestných činů, např. gamblerství, žárlivost.

- Poruchy vyšších citů.
- Porucha sociálních a etických citů.
- **Sociální tupost** - snížená schopnost či totální neschopnost citového kontaktu (jedinec není schopen navázat citový vztah).
- **Antisociální city** – bezcitnost, egoismus, bezohlednost, nedostatek morálních zábran (trestné činy, sadismus).

- **Morální tupost** - porucha sociálních a etických citů. Jedinec je neschopný navázat normální citové vztahy, projevuje se nedostatkem empatie a soucitu. Je vysoce egocentrický, bezcitný, bezohledný a nemá žádné citové zábrany, proto se také často dopouští trestné činnosti, nechápe důsledky svých činů. Morální tupost se vyskytuje zejména u lidí s poruchou osobnosti.

- **Emoční deprivace** – citové strádání.
- **Emoční degradace** – úpadek celé osobnosti, vyšších citů - redukce na oblast tělesných potřeb.

Obr. 8

➤ Poruchy estetických citů.

- Jedinec přestává dbát o svůj zevnějšek, o sociální prostředí, kde žije.

➤ Poruchy intelektuálních citů.

- Souvisí se sníženou úrovní intelektových schopností.

Otázky k opakování

- Uved'te poruchy pozornosti.
- Uved'te poruchy struktury emocí.
- Vysvětlete pojem afekt.
- Uved'te některé poruchy citových stavů(nálad).
- Vysvětlete pojem vášeň z hlediska citových vztahů.
- Uved'te některé poruchy vyšších citů.

Zdroje

- ČECHOVÁ, V. ROZSYPALOVÁ, M. Obecná psychologie pro SZŠ. 1. vyd. IDVPZP. Brno: 1992. 105 s. ISBN 80–7013–24–1.
- HOLEČEK, V. MIŇHOVÁ, J. PRUNNER, P. Psychologie pro právníky. 2. vyd. Plzeň: 2007. 351 s. ISBN 978–80–7380–065–9.

- ROZSYPALOVÁ, M. ČECHOVÁ, V.
MELLANOVÁ, A. Psychologie a pedagogika.
1. vyd. Informatorium Praha: 2003. 186s. ISBN 80–
7333–014–8.
- ŠTEFANOVIČ, J. GREISINGER, J. Psychologie. 1.
vyd. Avicenum. Praha. 1985. 256 s.
- VÁGNEROVÁ, M. Psychologie pro pomáhající
profese 3. vyd. Portál Praha. 2004. ISBN 80–
7178–802–3.

- Obrázky č. 1–8 klipart Microsoft Office on - line
<http://office.microsoft.com> [cit. 2013 - 02 - 10].